

З великою подякою
Джеффри Перкінзу
за досягнення Недосяжного,
Педді Кінгсленд, Лізі Браун й Аліку Хейлу Манро
за їхню допомогу в цьому,
Джону Ллойдю за поміч у роботі
над сценарієм Міллівейз
і Саймону Бретту за те,
що заварив усю цю кашу,

а також Полу Саймону за альбом *One Trick Pony*,
котрий я крутив, доки писав цю книжку.
П'ять років — довгий термін.

Особиста подяка Джекi Грехем
за безкінечне терпіння, чуйність, доброту
та їжу у тяжкі часи

Є теорія, згідно з якою, якщо хтось нарешті здогадається, в чому сенс існування Всесвіту, той одразу щезне або буде замінений на щось ще при-дуркуватіше й заплутаніше.

Відповідно до іншої теорії це вже трапилося.

РОЗДІЛ 1

Тож історія така:

Спочатку змайстрували Всесвіт.

Що розлютило деякі впливові кола, які визнали це за неабияку помилку.

Багато цивілізацій серйозно вірять, що усе суще створив якийсь Бог, тоді як ятравартіди¹ з Вільтводля Шостого вважають, що весь цей Всесвіт виколупала з ніздрі потвора на прізвисько Велика Зелена Арклесиджура.

На жаль, теорію сотворіння Всесвіту з ніздрі Великої Зеленої Арклесиджури не підтримав широкий загал за межами Вільтводля Шостого, тож, оскільки Всесвіт залишається досить навороченим місцем, раз від разу дехто пропонує інші пояснення.

Зокрема, цивілізація гіперінтелектуальних мнoговимірних істот якось зварганила гігантський суперкомп'ютер на ім'я Великий Мислитель, щоб

---

¹ Ятравартіди — маленькі п'ятдесяти- (і більше) сн'юноги — живуть у постійному страху з приводу того, що вони називають Пришестям Великої Білої Носової Хустини. До речі, унікальні тим, що єдині у Всесвіті винайшли аерозольний дезодорант раніше від колеса. (Прим. автора).

раз і назавжди віднайти відповідь на Одвічне Питання про Життя, Всесвіт та Все Інше.

Упродовж семи з половиною мільйонів років Великий Мислитель вичислював, обмірковував і перевіряв дані, щоби врешті-решт сповістити, що відповідь насправді «сорок два» і потрібно забабхкати інший, потужніший комп'ютер, щоб хоч би правильно сформулювати те Одвічне Питання.

Потужніший комп'ютер, який назвали Землею, був настільки великим, що його частесенько вважали планетою. Особливо жахливо помилялися стосовно цього дивнуваті й дурнуваті мавпоподібні істоти, які совалися поверхнею комп'ютера, не маючи жодного уявлення, що самі є частиною комп'ютерної програми.

То прикольно, бо якби не це очевидне й цікаве надзавдання, то все, що коли-небудь трапилося на Землі, не мало б ані найменшого сенсу.

Звісно прикро, але якраз незадовго до вирішального моменту зняття даних Землю несподівано знищили вогони — задія, як вони стверджували, будівництва гіперкосмічного проїзду, тож усі сподівання знайти сенс життя були поховані навіки.

Принаймні, так здавалося.

Бо двоє з тих дивнуватих мавпоподібних вижили.

Артур Дент урятувався найостаннішого моменту завдяки стародавньому дружбанові Форду Префекту, який раптом виявився мешканцем малесенької планетки поблизу зірки Бетельгейзе, а не з Гілдфорда, як він клявся і божився. Та й урятувалися вони тільки тому, що Форд добре знавсь, як подорожувати автостопом на літаючих тарілках.

Тріція МакМіллан, або просто Тріліан, звалила з планети шістьма місяцями раніше із Зафодом Бібльброксом, тодішнім Президентом Галактики.

Двоє врятованих.

Вони — усе, що залишилося від грандіозного експерименту, який будь-коли проводили, щоби дізнатися Одвічне Питання та Одвічні Відповіді про Життя, Всесвіт та Все Інше.

І в той самий час, коли їхній корабель ліниво дрейфував у чорнильній темряві космосу, за якихось півмільйона миль вогонський флагман готувався до атаки.

РОЗДІЛ 2

Як усі вогонські кораблі, цей справляв враження, нібито зроблений не за кресленнями, а навмання. Огидні жовті нарости та відростки, що стирчали з нього під нереальними кутами, спотворили б, безперечно, будь-який корабель, але тут усі ці заморочки виглядали цілком природно. Подейкують, що в небі трапляються потворніші створіння, але адекватність тих спостерігачів — сумнівна.

Якщо хтось бажає забачити страхітливіші речі, ніж вогонський корабель, він може просто потрапити усередину і спробувати заприятелювати з вогоном. Правда, розумна людина якраз має триматися від такого знайомства якомога далі, оскільки середньостатистичний вогон не дуже заморочиться, а вчинить вам таку безглузду підляну, що ви пожалкуєте про свою з'яву на світ. Або, якщо

ви справді сповна розуму та глузду, пошкодуєте, що на світ з'явився якраз той самий вогонь.

Проте середньостатистичний вогонь узагалі не думає. Вогони — прості, як три копійки, товстошкірі й гальмануті потвори, аж ніяк не придатні для розумової праці. Анатомічний аналіз вогона довів: структурно їхній мозок повністю відповідає сильно деформованій диспепсичній печінці, що чисто випадково опинилася в голові. Справедливо зазначити: вогони не мають щодо себе жодних ілюзій. У широкому загалі вони обожнюють глумитися над людьми і за першої-ліпшої нагоди — полютувати досхочу.

А от чого вони терпіти не можуть — то це наполовину зробленої справи. Що особливо справедливо для одного конкретного вогона і конкретно — з різних причин — однієї недоробленої справи.

Тим конкретним вогоном був капітан флагманського корабля Простетнік Вогон Йелтц, член Галактичного Комітету з Планування та Розвитку, який щойно завершив одну роботу зі знищення так званої «планети» Земля.

Огідною товстезною тушею вовтузився він у незручному слизькому капітанському кріслі, не відриваючи очей від монітора, на якому крапкою висвітлювався космічний корабель «Золоте Серце».

Капітанові було начхати на те, що корабель «Золоте Серце», оснащений Двигуном Непередбаченості, був найелегантнішим і найреволюційнішим кораблем усіх часів та народів. Книг з естетики

і дизайну він в очі не бачив, а якщо б побачив — одразу спалив би.

Йому було начхати також на те, що на борту того корабля перебував Зафод Бібльброкс, експрезидент Галактики. І хоча на пошуки його й того корабля були кинуті усі загони галактичної поліції, вогону теж було глибоко пофіг.

Його цікавило інше.

Кажуть, скоріше небо впаде на землю, ніж вогон відмовиться від хабара та підкупу. Цей випадок не був винятком. Почувши слова «чесність» та «моральні якості», вогон хапається за словник, а дзюркотіння монет і шелест купюр примушують його хапатися за Карний кодекс, щоб викинути той у смітник.

У своїх жорстких діях зі знищення Землі Простетнік керувався й іншими вищими інтересами, що були поза службовими обов'язками. Він навіть сам плекав сумніви стосовно доцільності того клятого проїзду, але тримав їх при собі.

Капітан видав огидний хрюк задоволення й рвкнув:

— Комп'ютере, ану бігом з'єднай мене з моїм мозкоправом!

За кілька секунд на екрані з'явилася фізіономія Гега Халфрунта. На його обличчі грала зухвала й іронічна посмішка людини, яка насолоджувалася неймовірною десятисвітовоїчною відстанню від вогона.

Хоча Простетнік і величав того «своїм особистим мозкоправом», насправді мозок тут і близько не лежав, бо саме Халфрунт був роботодавцем

вогона й платив тому силу-силенну грошенят за різні брудні справи. Оскільки Гег Халфрунт був вельми шановним та модним психотерапевтом, він та його колеги могли дозволити собі викласти до дідька грошей, коли йшлося про не тільки про їхнє майбутнє, а й про саме існування психотерапії.

— Вітаю тебе, о мій вогонський капітане, — мовив Халфрунт жваво. — Як ми сьогодні почуваємося?

Простетнік радісно доповів, що за останні кілька годин він по приколу застріг добру половину команди до штрафних робіт.

Гег Халфрунт вислухав цю інформацію з черговою посмішкою.

— Ну що ж, — сказав він, — цілком нормальна реакція для здорового вогона. Так би мовити, невимушене природне бажання трансформувати агресивні інстинкти в акт безглузого й немотивованого вандалізму.

— Завжди ви товкмачите те саме, — пробулькав вогон.

— Що поробиш, — зауважив Халфрунт, — це — цілком нормальна поведінка для психотерапевта. Гаразд, якщо ми обидва з'ясували наші ментальні установки, може розповісте про останні кроки щодо місії?

— Ми засікли корабель.

— Чудово! — вигукнув Халфрунт. — Просто чудово! Пасажири які?

— Землянин на борту.

— Чудово! А щодо...?

— Самка з тієї ж планети? Так, вони удвох залишилися живими.

— Добре, добре... — Халфрунт аж засяяв. — Хто ще?

— Такий собі Префект.

— Он як...

— І Зафод Бібльброкс.

Посмішка Халфрунта на мить здригнулася.

— Цього треба було очікувати. Шкода, дуже шкода.

— Особистий друзяка? — запитав вогон, раптом пригадавши колись почутий вислів, який він вирішив запам'ятати.

— Та ні, — відмахнувся Халфрунт, — люди нашої професії друзів не заводять.

— Розумію, — погодився вогон. — Тримаєте дистанцію.

— Жартуєте? — хмикнув Халфрунт. — У нас просто нема часу приятелювати.

Він на хвильку задумався, тінь сумніву промайнула в очах, посмішка зблякла.

— Цей Бібльброкс — один із моїх найвигідніших клієнтів. Його комплексів вистачить на тузін психологістів.

Він погрався з цією думкою, потім рішуче відкинув сумніви.

— То ви готові виконати завдання?

— Завжди готовий!

— Добре. Знищити корабель негайно!

— Разом з Бібльброксом?

— А як же, — Халфрунт вишкірився. — Зафода — насамперед.

І він щезнув з екрана.

Вогонський капітан натиснув кнопку переговорного пристрою, що з'єднував його з рештками екіпажу.

— Бойова тривога! — оголосив Простетнік.

А в цей час у своїй каютці Зафод Бібльброкс лягався триповерховим матом. Дві години тому він запропонував перекусити в ресторані «Кінець Світу», але потім задовбався сперечатися з бортовим комп'ютером і, грюкнувши дверима, почухрав у свою каюту, запрягаючись, що обчислить коефіцієнт неймовірності рукошма.

Двигун Непередбаченості робив «Золоте Серце» найофігенішим кораблем в історії космоплавання. Для нього не було нічого неможливого, принаймні якщо правильно розрахували неймовірність тієї події, здійснення якої ви хотіли.

Зафод поцупив цей корабель у той самий момент, коли він як Президент Галактики мав благословити його запуск. Ясен пень, корабель йому подобався, але він і гадки не мав, навіщо це зробив. Більше того, навіть не розумів, навіщо йому ставати Президентом Галактики, крім того, що то досить пафосно.

Але він точно знав, що всі його дії викликані переконливими причинами, та, на жаль, вони ховалися в темному, надійно ізольованому куточку мозку. Чого Зафод жадав найбільше, то це — щоб цей темний куточок його мозку пішов під три чорти кудись подалі. Бо раз від разу щось там пробивало, і клятий куточок генерував шалені думки, які паплюжили його світосприйняття. Зафод був

глибоко переконаний, що сенс його існування — це здобуття від життя максимального кайфу.

Якраз зараз він не мав від життя ніякого кайфу. Терпечь урвався, олівець зламався, і взагалі Зафод відчував дикий голод.

— Комета мене забирай! — вилаявся він.

У цей час Форд Префект перебував у повітрі. І не внаслідок якихось негараздів зі штучним гравітаційним полем корабля, а через те, що секунду тому стрибнув у колодязь, який з'єднавав капітанський місток з палубою, де були каюти екіпажу. Колодязь був довгим, тож і стрибок вийшов довгим. Форд невлучно приземлився, підвернувши ногу, і пошкандибав коридором, розколошкаючи пару маленьких роботів-прибиральників. З криком «Вогони!» він вломився у кабінку Зафода.

Незадовго перед цим Артур Дент залишив каюту і вирушив розвідати, де тут наливають чай. Правда, не дуже сподівався на успіх свого починання, бо вже довідався, що єдиним джерелом гарячих напоїв на кораблі був тільки неосвічений пристрій, який виготовила Кібернетична Корпорація Сиріуса. Харчомат називався Універсальним Синтезатором Напоїв, і Артур його вже ненавидів.

У рекламній листівці Корпорації сказано, що харчомат здатен утворити будь-який напій, що точнісінько відповідатиме індивідуальним смакам і метаболізму клієнта. Але коли дійшло до діла, автомат незмінно видавав пластилянку, наповнену рідиною, що майже, але не цілковито нагадувала чай.

Артур спробував порозумітися з машиною.

— Чаю, — сказав він.

— Спробуй і насолоджуйся! — відповів автомат та виплюнув пластилянку з бурюю рідиною.

Артур виплеснув пійло.

— Спробуй і насолоджуйся!¹ — повторив автомат і видав нову пластилянку з бурюю рідиною.

Артур вилив шосту посудину рідини й обурився:

— Слухай-но, залізяко, — сказав він, — на твоєму місці я би визнав повну профнепридатність. Навіщо присягатися, що можеш синтезувати будь-який напій у відомому Всесвіті, а наливати якусь бурду!

— Аналіз смакових рецепторів та індивідуальних уподобань, — пробуркотіла машина. — Спробуй і насолоджуйся!

— Цими помиями!?

---

¹ «Спробуй і насолоджуйся!» — слоган Кібернетичної Корпорації Сиріуса, точніше її єдиного успішного підрозділу — Відділу Рекламаций, що нині займає континентальні частини трьох середніх планет. Окрім того, це — єдиний підрозділ Корпорації, що рік від року показує неухильне зростання прибутку.

Цей слоган, написаний світляними літерами три милі заввишки, розташовується, радше, був розташований біля аеропорту Відділу Рекламаций на Ідраксі. На жаль, літери виявилися заважкими для ґрунтів і дуже скоро спричинили оповзень. Літери приблизно наполовину занурились у підземні офіси відділу рекламаций, просто у кабінети молодих і талановитих працівників, нині покійних.

Щодо верхівок, то на місцевому діалекті вони склались у кучерявий матюк, тож їх запалювали у великі свята.

— Якщо насолодилися напоєм самі, — заливалася соловейком машина, — то поділіться ним з приятелем!

— Ага, зараз! — фиркнув Артур. — Зичу друзям здоров'я. Невже так важко зрозуміти, чого я від тебе хочу? Цей напій...

— Цей напій зроблений, — солодко проспівала машина рекламний текст, — на підставі аналізу смакових рецепторів та індивідуальних уподобань клієнта.

— Ну, тоді я, мабуть, мазохіст, — зітхнув Артур.

— Спробуй і насолоджуйся!

— Та пішов ти!

— Отже замовлень більше не буде?

— Ні, — Артур зовсім втратив надію.

Аж раптом зрозумів, що втратить авторитет, якщо не досягне свого.

— Зрештою, — мовив він, — це простіше простого. Мені потрібне всього-навсього горнятко чаю. Падла буду, якщо ти мені його не зробиш! Тож заткнись і слухай!

Артур сів навпочіпки перед харчоматом і розповів тому про Індію, розповів про Китай, розповів про Цейлон. Він розповів про пласке листя, що підсушує жарке сонце, про срібний заварний чайник і про літні вечори на галявині за домом. Він розповів, що молоко треба наливати спочатку, щоб не обпектися чаєм. Потім стисло виклав історію Ост-Індської компанії.

— Це все? — запитав харчомат у Артура, коли той нарешті зупинився.

— Так, це все, що мені потрібно.

— Тож ви бажаєте кип'ячену воду зі смаком сухого листя?

— Можна висловитися і так. З молоком.

— Тобто з рідиною, витиснутою з корови?

— Мабуть, можна і так висловитися.

— Тоді мені знадобиться допомога, — мовив автомат замислено. Палкі нотки зникли, екзальтоване торохтіння припинилося, голос став діловим.

— Можеш розраховувати на мене, — зрадів Артур.

— Ви і так зробили неможливе, — сухо відповів харчомат і звернувся за допомогою до бортового комп'ютера.

— Здоровенькі були! — жваво відгукнувся бортовий комп'ютер.

Харчомат розповів Едді про проблему чаю. Бортовий комп'ютер завагався, аж потім під'єднав свої логічні ланцюжки до харчомата, і вони вдвох похмуρο заклакли.

Артур зачекав хвилину-другу, але нічого не трапилося.

Він штурхнув харчомат ногою, однак і далі нічого не змінилося.

Тоді він махнув рукою і почапав до рульової рубки.

Посередині чорної безодні космосу висів корабель «Золоте Серце». Мільйони зірок Галактики мерехтіли навкруги. На тлі цієї краси крадькома наближався потворний цурпалок вогонського корабля.

РОЗДІЛ 3

— Де тут узяти чайника? — поцікавився Артур, заходячи до рубки. І відразу ж осікся, бо Тріліан чомусь горлала на комп'ютер, Форд клацав по панелі керування, а Зафод методично стусав ногою центральний процесор. На оглядових екранах нерухомо висів жовтий цурпалок вогонського корабля.

Артур поставив порожнє горнятко на панель керування і підійшов ближче.

— Перепрошую, — мовив він якомога ввічливо.

Цієї миті Зафод якраз накинувся на поверхню з блискучими мармуровими панелями, що ховали у глибині інструменти керування звичайним фотонним двигуном. Від дотику вони матеріалізувались, і Зафод, мов навіжений, почав клацати перемикачем ручного керування, чортихаючись та матюкаючись, щосили. Фотонний двигун заревів й одразу вирубався.

— Щось не так? — ввічливо запитав Артур.

— Форде, ти чув? — прохамаркав Зафод, кидаючись до ручного керування Двигуном Непередбаченості, — наша мавпочка заговорила.

Двигун Непередбаченості видав тоненький свист і теж відрубався.

— Ти вже історія, чуваче, — мовив Зафод, штурхонувши ногою панель керування двигуном, — мавпеня, котре розмовляє!

— Якщо ти чимось засмучений... — ображено почав Артур.

— Вогони! — гаркнув Форд мимохідь. — Нас атакують!

Артур ураз отямився.

— То чому ж ми час гаємо! Вшиваймося звідси!

— Ага, зараз. Комп завис.

— Завис?

— Він щось верзе про геть усі задіяні логічні ланцюги. На кораблі не залишилось ані краплини вільної енергії.

Форд, похитуючись, відійшов од термінала, при-тулювався до стіни і витер спітніле чоло.

— Нам капець, — мовив він, ушниплюючись поглядом у пустоту.

Коли Артур ходив у школу, що було задовго до того, як Землю знищили, він, бува, грав у футбол. Щоправда, не досягнув великих успіхів у грі. Спеціалізувався переважно на підрахунку м'ячів, які він пропустив у важливих матчах. Щоразу, пропускаючи м'яча, відчував дивне поколювання у потилиці, котре поволі охоплювало щоки і чоло. Яскрава картина жмутків багнюки та дерену, що ними кидалися розлючені приятелі по команді, раптом заповнила його мозок.

Дивне поколювання у потилиці дедалі поширювалося на щоки й чоло.

Артур розкрив рота, аж потім стулив.

Знову розкрив і знову передумав.

Нарешті наважився видавити незрозуміле «хмм».

— Скажіть мені, — мовив він, і хвилювання в голосі привернуло загальну увагу.

Тим часом не міг відвести очей від жовтого цурпалка, що з кожною секундою зростав на екрані монітора.

— Скажіть мені, — повторив він, — а комп'ютер часом не пояснив, над якою проблемою міркує? Мені просто цікаво...

Погляди друзів хіба що не обпікали.

— Ну, то, правда... просто цікаво.

Зафод простягнув руку і захопив Артура за барки.

— А ну кажи, мавпячий нащадку, чим ти його припахав?

— Та нічим таким, — почав виправдовуватися Артур. — Мені кортіло зробити це з того моменту, як потрапив на корабель...

— А саме?

— Випити чаю.

— Це правда, хлопці, — прокинувся раптом комп'ютер, — ну й завданнячко він мені підкинув, аж мозок закипає. Треба добряче покалампоцати. Згодом побазаримо. Бувайте. — Комп клацнув і відрубався. У тиші, що запанувала, було чути тяжке дихання трьох друзів, які витріщилися на Артура Дента.

Цієї миті, ніби щоб розрядити напруження, вогони розпочали атаку.

Корабель струснуло, корабель затіпало. Захисне силове поле завтовшки дюйм набрякло бульками і тріснуло під залпом дванадцяти 30-тимегатужних тотально-смертельних фотразонних гармат. «Довго не витримає, — подумав Форд Префект. — Хвилини чотири щонайбільше».

— Три хвилини п'ятдесят секунд, — сказав він після нетривалої паузи.

По хвилі додав, бавлячись уже непотрібним рубильником, що запускав Двигун Непередбаченості.

— Сорок п'ять секунд.

Форд окинув Артура ворожим поглядом.

— Йо-майю, здохнути за горнятко чаю! — зітхнув він та уточнив: — Три хвилини сорок секунд.

— Може, припиниш рахувати?! — рывкнув Зафод.

— Авжеж! — відгукнувся Форд. — Рівно через три хвилини і тридцять п'ять секунд.

На капітанському містку вогонського корабля Простетнік Вогон Єлтц не міг стримати здивування. Він був готовий до чого завгодно — до карколомної погоні, до захоплюючого абордажу силовим полем і навіть наказав дістати із загашника субциклонормалізуючий логікотрон для обчислення траєкторії «Золотого Серця», якби той запустив свій Двигун. Але субциклонормалізуючий логікотрон іржавів у куті, а «Золоте Серце», не рушивши з місця, покірливо приймало удари.

Дванадцятка 30-тимерапотужних тотально-смертельних фотразонних гармат продовжувала методично нищити захисну оболонку корабля, а він і далі приймав удари.

Простетнік задіяв усі можливі сенсори, щоби вчасно протидіяти хтозна-якій військовій хитрості, але сенсори мовчали.

Він і гадки не мав, що причина всього — горнятко чаю.

Простетнік і не здогадувався, як саме екіпаж «Золотого Серця» попорядкував останні три з половиною хвилини свого життя, що йому було відпущено.

Яким чином Зафод Бібльброкс допетрав про-
вести спіритичний сеанс, залишилося таємницею.
Найімовірніше, він відчув на потилиці крижаний
подих смерті, що ширяв рубкою, бо відкинути ноги
за горнятко чаю аж ніяк не планував.

А можливо, жах, що опанував Зафода лише від
думки про неминучу зустріч зі своїми померлими
родичами, породив зворотню реакцію з їхнього
боку. Небіжчиків, мабуть, так само жахала думка
шанувати Зафода, що вони доклали максимум зу-
силь, аби відтермінувати цю зустріч.

Або то була ще одна таємнича підказка, що по-
волі спливла з темних зон мозку, які він власноруч
відтяв від решти напередодні інавгурації на посаду
Президента Галактики.

— Ти справді збираєшся побазарити зі своїм
пра-прадідузем? — Форд не стримував здивування.

— Егеж!

— Зараз???

Корабель продовжувало трясти та підкидати.
Температура піднялася. Світло затьмарилося —
всю енергію, непотрібну для розв'язання чайної
проблеми, комп'ютер спрямував на підживлення
захисного силового поля, що швидко тануло.

— А то! — Зафод стояв на своєму. — Слухай-но,
Форде, я думаю, він реально зможе нам допомогти.

— Я не помилився, ти насправді використав діє-
слово «думати»? Фільтруй базар!

— Є ліпші пропозиції?

— Ну... таке...

— Отож! Тоді — хутко за центральну консоль.
Усі! Зараз! Тріліан, мавпеня, бігом!